

Mladá fronta DNES, 6.6.2008, Jiří Bartek a jeho malá „česká buňka“

EVA BOBŮRKOVÁ

Proč všichni stárneme? A proč jsou ve vyšším věku stále častější nádorová onemocnění? To jsou otázky, na které hledají odpověď vědci na celém světě. Tým profesora Jiřího Bartka, který působí od roku 1992 v kodaňské Danish Cancer Society, mezi nimi zaujímá jedno z předních míst.

Bartkovy objevy v oblasti výzkumu rakoviny zveřejňují špičkové vědecké časopisy jako Nature, o jeho posledních výsledcích nyní informuje nejlepší světový genetický časopis Nature Genetics. Jak se vlastně ocitl český vědec v Dánsku? Jiří Bartek, absolvent Lékařské fakulty UP v Olomouci, po studii nastoupil v **Ústavu molekulární genetiky Akademie věd** v Praze. Základní mechanismy dělení lidských buněk začal zkoumat během studijního pobytu ve Velké Británii v 80. letech. Do Kodaně odešel v roce 1992, poté, co zvítězil v konkurzu do Danish Cancer Society.

Jiří Bartek dostal v Dánsku podmínky, který by mu mohl nejméně český vědec závidět. Mimo jiné si mohl přivést „své lidi“. Jedním z nich je manželka Jiřina Bartková, druhým Jiří Lukáš. Tak se v Dánsku zrodila malá, ale výkonná „česká buňka“.

Sehraný vědecký tým, ve světě známý jako Jiri&Jiri, se potkal v roce 1983 v Brně v (dnes Masarykově) Onkologickém ústavu. A ve světě si brzy získal jméno svými výsledky při studiu rakoviny, obranných mechanismů lidských buněk a okolností, za nichž vznikají nádorové buňky.

Další šance pro pacienty Mimořádný objev se Bartkovu týmu podařil v roce 2005. Vědci objasnili, jakými mechanismy se brání zdravé buňky proti nádorovému bujení - a jaké defekty se v tomto mechanismu objevují u buněk nádorových.

V roce 2006 „bodoval“ český tým v Kodani znovu. Zjistil, jak lze včas odhalovat riziko rakoviny u lidí s genetickými poruchami buněčného obranného systému. A tedy i lépe odhadovat reakce pacientů na léčbu, volit optimální dávky a kombinaci léčiv nebo vyvíjet léky nové.

Před Vánocemi 2007 se Bartkovu týmu podařil „husarský“ kousek: během jednoho měsíce jim vyšly tři práce ve všech třech nejvýznamnějších časopisech biomedicíny.

Poslední objev, který vědci nyní publikují v Nature Genetics, má asi nejbližší k pacientům. Týká se léčby rakoviny prsu. „Našli jsme spolu s finskými kolegy genetický znak, který napoví, jak bude konkrétní pacientka reagovat na chemoterapii,“ vysvětluje Bartek. „Lékař tak bude vědět, zda je po chirurgickém zákroku nutná ještě další léčba. „Jiří Bartek se řadí k nobelovské třídě vědců. A já pevně doufám, že se jednou vrátí domů a povede vědecký ústav, který by v českých zemích pozvedal úroveň české vědy,“ dává se již dlouho slyšet Václav Hořejší, nynější ředitel Ústavu molekulární genetiky. „Jednou nohou už jsem nakročil,“ reaguje Jiří Bartek.

Kromě nové laboratoře na zmíněném pražském ústavu začíná vést laboratoř zaměřenou na lékařské využití jeho výzkumů i na „rodné“ Univerzitě Palackého v Olomouci.

Právě zde budou nyní testovat českou populaci na příslušný genetický znak, který hraje významnou roli v léčbě rakoviny prsu.

O autorovi| EVA BOBŮRKOVÁ, redaktorka MF DNES

URL| <http://archiv.newton.cz/mf/2008/06/06/2708d52bf5028dc9be671ac15b65b209.asp>